

L'economia valenciana avui (5/5)

Model de finançament: una atròfia persistent

RAMON TREMOSA I BALCELLS

Departament de teoria econòmica i Càtedra Ramon Trias Fargas d'economia catalana. Universitat de Barcelona

Els llibres de macroeconomia fan servir una imatge molt gràfica per il·lustrar com actua el sector públic en l'economia. El PIB d'un país, que és el valor monetari dels béns i serveis produïts en un any, és l'aigua d'una banyera: com més gran és el PIB més alt és el seu nivell. La despesa pública suposa una entrada d'aigua a la banyera per una aixeta, mentre que els impostos suposen una sortida d'aigua pel forat de la banyera (també són entrades el consum privat, la inversió privada i les exportacions; en són sortides l'estalvi i les importacions). Si els impostos que un país paga un any superen la despesa pública que aquest rep anualment, el sector públic rebaixa el nivell de l'aigua de la banyera, alentint el creixement econòmic i empobrint el país.

El quadre 1 presenta l'evolució en els darrers anys del PIB i la renda disponible, que s'han d'expressar per habitant per fer comparacions entre territoris desiguals. El creixement territorial espanyol presenta resultats més propis d'un país centralista com França, on París està i creix molt per sobre dels altres departaments, que no pas dels models multipolars alemany o italià, on els territoris més productius superen les capitals. El mateix s'observa si s'analitza l'evolució de la productivitat per ocupat i del consum per càpita: Madrid, tot i l'augment del 14% de la seva població entre 1995 i 2003, i les dues comunitats forals, creixen molt per sobre de la mitjana estatal, amb un País Valencià que presenta una convergència molt pobra amb Europa i amb Catalunya i les Illes Balears "convergent en la pobresa" vers la mitjana estatal. Una bona part d'aquest diferencial de creixement es pot atribuir al model de finançament autonòmic: País Basc i Navarra el deuen al concert econòmic i Madrid, tot i que pertany al règim comú, el deu a la capitalitat i a la complicitat inversora del govern central.

Despesa pública

El sector públic del País Valencià presenta una situació semblant al de Catalunya i al de les Illes Balears. Avui encara no disposem de les balances fiscals del sector públic central amb les comunitats autònomes per al període 1997-2004, en tant que diferència anual entre impostos pagats i despesa pública rebuda. Les estimacions, però, coincideixen a constatar que el País Valencià paga anualment al govern de Madrid més impostos del que rep en despesa pública, per bé que el dèficit fiscal valencià seria menor en percentatge del PIB que el català o l'illenc (quadre 2).

De fet, les úniques estimacions de balances fiscals per al període 1997-2003 han estat publicades per la fundació privada Funcas, que Antoni Zabalza per exemple, entre molts altres especialistes, va criticar durament en

EVOLUCIÓ DEL PIB I DE LA RENDA DISPONIBLE PER CÀPITA

Quadre 1

	PIB per càpita en paritat de poder de compra. Mitjana 166 regions UE-15 = 100		Renda per càpita bruta disponible de les llars. Mitjana estatal = 100	
	1997	2002*	1995	2002
Madrid	101	114	119	120
País Basc	94	105	120	124
Navarra	97	104	124	122
Catalunya	100	101	117	112
País Valencià	76	79	96	97
Balears	101	98	124	121

* Elaboració de Jordi Pons (UB)

Font: PIB per càpita, Eurostat; renda disponible, INE. Any 2002, Eurostat (2005); news release, número 13. Any 1997, Eurostat (2000); news release, número 18

CREIXEMENT ECONÒMIC I BALANCES FISCALS

Quadre 2

	Creixement del PIB (rànkung entre les 17 comunitats autònomes)		Dèficit fiscal en % del PIB (dèficit fiscal de 2003 en milions d'euros)	
	2003	2004	Mitjana 1999-2003, criteri benefici (FUNCAS)	Mitjana 1991-1996, criteri flux monetari (Antoni Castells)
Madrid	2,97% (3)	3,29% (1)	-10,3% (-14.287)	-0,1%
País Valencià	2,59% (10)	2,92% (7)	-2,4% (-1.593)	-2,5%
Catalunya	2,03% (16)	2,43% (14)	-9,2% (-14.204)	-7,1%
Balears	1,03% (17)	1,45% (17)	-13,3% (-3.153)	-7,5%
País Basc	2,52% (11)	2,82% (9)	-3,5% (-1.715)	-1,6%
Navarra	2,95% (4)	3,26% (2)	-0,02% (-27)	-3,3%

* Úniques balances fiscals calculades amb dades oficials del govern espanyol. També són les úniques que fan servir el criteri del flux monetari, més rigorós i més precís per calcular l'impacte de l'actuació del sector públic sobre el creixement econòmic d'un territori

Font: Balances Econòmiques Regionales (FUNCAS) i Antoni Castells i altres (Las balanzas fiscales de las CCAA, Ariel, 2000)

un debat amb Pablo Alcaide a Mallorca el novembre de 2004. Funcas no n'explica la metodologia de càlcul, qüestió especialment rellevant en la balança fiscal madrilenya, tot i que se sospita que fa servir el criteri del benefici (que permet a les capitals d'Estat presentar-se com "les més solidàries", en considerar tots els espanyols beneficiaris per igual de la despesa i de les inversions públiques fetes a la capital). Els autors de Funcas també critiquen l'opacitat del govern espanyol, fins al punt de reconèixer que "algunes de les estimacions presenten un component d'opinió personal" (pàg. 5, edició 2003). Així, Funcas estima que el País Valencià va generar l'any 2003 uns ingressos públics de 29.342 milions d'euros, enfront d'unes despeses pú-

bliques corrents (pagament de sous, compra de béns i serveis, transferències) de 24.574 milions euros i de capital (infraestructures) de 3.175 milions d'euros: l'any 2003 el dèficit fiscal valencià hauria estat només de 1.593 milions d'euros. Funcas, però, podria estar infravalorant els dèficits fiscals valencians: entre 1995 i 1998 atorga superàvit fiscal al País Valencià, en clar contrast amb el més fiable treball de l'avui conseller Castells, l'únic realitzat amb dades oficials, que li assignava dèficits fiscals del 2,6% del PIB el 1995 i del 4,4% del PIB el 1996 (treball, per cert, no actualitzat per manca d'estadístiques oficials tot i els 17 mesos que portem de tarannà ZP).

La literatura econòmica estableix una clara relació de causa-efecte entre

fluxos fiscals i creixement econòmic, entre augment de dèficit fiscal i disminució del ritme de creixement econòmic. L'estanca- ment recent balear i català en el context europeu s'explicaria per l'augment recent dels respectius dèficits fiscals, en contrast amb l'emergència madrilenya, que amb la majoria absoluta del PP se sospita que podria presentar superàvit fiscal amb el govern central. I la lenta convergència valenciana amb la UE s'explicaria també pel seu dèficit fiscal, tot i ser relativament petit: amb una complicitat inversora estatal com la de Castella i Lleó (que té superàvit fiscal tot i superar la renda mitjana per càpita estatal), el progrés valencià hauria estat molt més gran.

Del sector públic valencià en destaca l'elevat endeutament de la Generalitat valenciana, que ha passat entre 1995 i 2003 del 6,4% al 10,3% del PIB valencià, essent l'autonomia més endeutada en termes relatius (7,5% Catalunya, 5% Madrid i 2,3% País Basc). El pressupost liquidat del govern valencià de 2003 va assolir 9.467 milions d'euros, 7.594 milions esmerçats a despesa corrent i només 709 milions a infraestructures. I pel que fa al sector local valencià, la liquidació de 2002

mostrava una despesa pública reconeguda de 3.893 milions d'euros, un 7,5% del total estatal, lluny del 10% que representa l'economia valenciana en el context estatal en moltes magnituds econòmiques.

En parlar de creixement econòmic és important tenir present el caràcter sistemàtic dels dèficits fiscals: en repetir-se un any i un altre van generant en el sector públic el que el catedràtic de la UB Jacint Ros Ombravella ha definit com una "atròfia persistent". L'economia valenciana, com la catalana i la balear, paga impostos de país socialdemòcrata però rep despesa pública de país liberal, fet que és a l'origen del dèficit d'infraestructures i del col·lapse creixent dels serveis socials que patim. Tres països, quatre barres, un mateix problema.